

Käsityön jaksosuunnitelma

Johdanto

Tämän jakson tavoitteena on harjoitella kovien ja pehmeiden materiaalien yhdistämistä naulataulutyön avulla. Naulataulu työssä huomioidaan siis monimateriaalisuus, joka on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (OPS 2014) yhtenä keskeisenä käsityö oppiaineen tavoitteena jo alkuopetuksesta lähtien. Myös kokonaisen käsityöprosessin harjoittelu kuuluu alkuopetuksen käsityön tavoitteisiin (OPS 2014), ja tämän olemme huomioineet jaksoa suunniteltaessa. Jakso on suunnattu 2.-luokkalaisille ja kestää 5 oppitunnin verran. Jakson aikana oppilaat pääsevät harjoittelemaan kokonaista käsityöprosessia (ks. Huovila, Hintsu ja Säilä 2009). Jakson teemoina ovat kovien ja pehmeiden materiaalien yhdistäminen sekä äitienpäivä.

Olemme toteuttaneet naulataulutyöstä esimerkkityön, jota käytämme mallina jaksosuunnitelman esittelyssä (kuva 4). Kyseisen työn toteutus on liian haastava 2.-luokkalaisille, mutta toteutus on helposti eriytettävissä oppilaiden taitotason mukaan. Naulataulutyön toteutuksen vaiheita pystyy hyvin eriyttämään ylös- ja alaspäin muuttamalla alustan kokoa, naulojen määrää tai kuvioiden vaikeustasoa. Tällaisen muuntelun avulla naulataulujakso voidaan toteuttaa jo alkuopetuksessa sekä ylemmilläkin luokilla. Eriyttäminen sisältyy jo itsestään jakson sisään, sillä oppilaat pääsevät itse suunnittelemaan töitä tiettyjen rajausten sisällä, jolloin he itse suunnittelevat työn, jonka he kykenevät tekemään.

Tässä jaksosuunnitelmassa kuvaamme jakson tavoitteita ja työtapoja yhdessä tarkempien työhjjeiden kanssa. Loppuun olemme kirjanneet tarkemmin jakson arviointiin liittyviä ajatuksia.

Tavoitteet

Opetusjaksossa opetuksen tavoitteina on vuosiluokkien 1-2 käsityön opetuksen tavoitteiden mukaisesti rohkaista oppilaita kiinnostumaan käsin tekemisestä (T1), ohjata kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään ideoitaan (T2), ohjata oppilaita suunnittelemaan ja tuottamaan tuotteen (T3), tutustuttaa oppilas erilaisten materiaalien työstämiseen (T4) sekä tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä onnistumisen ja oivaltamisen kokemuksilla (T5). Jakson aikana oppilaat tutustuvat vuosiluokkien 1-2 sisältöalueisiin ideoinnin (S1), kokeilun (S2), suunnittelun (S3) ja tekemisen (S4) kautta. Arviointi (S6) toteutetaan itse- ja vertaisarviointilla sekä opettajan arvioinnilla. (OPS2014, 146-147.) Jakson tavoitteissa on siis pyritty ottamaan monipuolisesti huomioon kokonaisen käsityöprosessin eri vaiheet. Oppilailla ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole vielä kovin suuria vapauksia töiden suunnittelussa, sillä alkuopetuksessa oppilaat tarvitsevat vielä ohjausta sekä tällöin he opettelevat vasta tiettyjen taitojen tekniikoita, kuten puun käsittelyä, naulaamista ja langan punomista. Kuitenkin jakson aikana lapset pää-

sevät harjoittelemaan kokonaisen käsityöprosessin kulkua, joka tukee lapsen myöhempää kehitystä suunniteltu- ja prosessitaitojen osalta.

Jaksoon liittyy opetussuunnitelman laaja-alaisista tavoitteista ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) tuotteen ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen sekä myös ongelmanratkaisun muodossa, ja kulttuurinen osaaminen (L2) sen muodossa, että työ toteutetaan äitienpäivään liittyen, lahjaksi esimerkiksi äidille tai mummulle (OPS2014, 99). Jakson liittäminen laaja-alaisiin tavoitteisiin sekä juhlapyyhiin lisää oppilaan motivoitumista ja sitoutumista jakson työhön ja toimintaan, koska tällöin työn toteuttamiseen liittyy muutakin kuin tuotteen valmistaminen.

Jakson toteutus

Jakson ja naulataulutyön aloitamme työn ohjeistuksella ja oppilaiden motivoimisella. Naulataulutyö liitetään äitienpäivää, sillä ajatuksena on, että oppilas voi tehdä työnä esimerkiksi äidilleen äitienpäivälahjan. Jakson ensimmäinen tunti käytetään työn ideointiin, ohjeistukseen ja suunnitteluun. Tunnin alussa oppilaiden kanssa keskustellaan äitienpäivästä ja orientoidutaan työhön siten, että siitä voidaan tehdä äitienpäivälahja. Opettaja antaa ohjeet työn toteutukseen ja työtapoihin, jonka jälkeen oppilaat pääsevät suunnittelemaan omaa työtään. Työ on rajattu materiaalien koon suhteen, jotta oppilaat eivät alkaisi suunnittelemaan liian vaikeita töitä. Oppilaat pääsevät katsomaan esimerkiksi Pinterestistä erilaisia naulataulun malleja, jotka voivat inspiroida heitä oman työn suunnittelussa. Oppilaiden oma suunnittelu koostuu naulataulun kuvion suunnittelusta, eli oppilas suunnittelee millaisen kuvion haluaa työhön sekä millaisia ja kuinka paljon nauvoja hän haluaa työssä käyttää. Tällaisten suunnitelmallisten valintojen ja materiaalivalintojen lisäksi oppilaat pääsevät vaikuttamaan taulussa käytettävän langan valintaan sekä taulun koristeluun ja maalaamiseen.

Oman työn suunnittelulla oppilaita ohjataan aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen, jotka sisältyvät alkuopetuksen laajoihin tavoitteisiin (OPS 2014). Opettaja ohjaa lapsia suunnittelun aikana ja pyrkii saamaan lasta ajattelemaan eri työvaiheiden kulkua, työn tasoa suhteessa omaan taitoihinsa sekä työn toimivuutta. Opettaja tuntee luokkansa oppilaat, jolloin hän voi ohjata lasten suunnitelmia taitotasonmukaisesti töihin, jolloin lapset eivät suunnittele liian helppoa tai liian vaikeaa työtä itselleen. Tällaisella eriyttämisellä mahdollistetaan oppilaan kehittyminen, onnistumisen kokemukset ja saavutettavissa olevat toteutukset. Lopputunnista, ajasta riippuen, oppilaat voivat valita haluamansa kokoiset puualustat, joihin he voivat alkaa hahmottelemaan omaa kuviotaan lyijykynällä tai tekemään työhön muottia, jos heidän kuvionsa sellaista vaatii (kuva 1).

Kuva 1. Esimerkkimuotti

Toinen tunti käytetään naulataulun alustan tekoon/käsittelyyn. Oppilailla on tällöin valmiit suunnitelmat sekä mahdollisesti myös taulujen alustat. Alustojen tekoon kuuluu myös halutun alustan hiointa ja pintakäsittely. Opettaja on valmistellut oppilaiden suunnitelmia mukaillen tunnin alkuun ohjeistuksen alustan käsittelytavoista. Opettaja antaa käytännön vinkkejä ja ohjeistaa lapsia alustojen hioimisessa ja pintakäsittelyn materiaalien käytössä. Oppilaat käsittelevät taulun alustan suunnitelmiansa mukaisesti, esim. maalaamalla tai petsaamalla tai jättävät alustan käsittelemättä. Opettaja kiertää tällöin luokassa auttaen oppilaita sekä auttaa oppilaita herättelevillä kysymyksillä työtä koskevista valinnoista.

Kolmannella tunnilla lapset hahmottelevat kuvionsa maalatun alustan päälle tai kiinnittävät muotin väliaikaisesti mallin päälle, esim. sinitarralla. Tämän jälkeen käydään läpi ohjeita nauulaamisesta, jonka jälkeen oppilaat aloittavat nauulaamaan suunnitelmiansa mukaisesti nauuloja tauluunsa (kuva 2). Osa oppilaista nauulaa nauuloja alustaan lyijykynällä hennosti piirretyn kuvion mukaisesti ja osa oppilaista nauulaa nauuloja muotin reunusten mukaisesti. Opettaja kiertelee ja auttaa oppilaita ohjaten nauulaamisessa. Toisen luokan oppilaiden nauulaaminen on vielä aika hidasta, joten siihen on varattu hyvin aikaa. Nauulaaminen voi olla myös tämän ikäisille lapsille aika uutta, jonka takia olisikin hyvä, jos tunnilla olisi vaikka toinenkin aikuinen opettajan lisäksi auttamassa lapsia, etenkin jos luokassa on paljon oppilaita.

Kuva 2. Esimerkkimuotti naulattu työhön

Neljännellä tunnilla jatketaan työn nauulaamista, jos se on jäänyt kesken. Neljännellä tunnilla on kuitenkin tarkoitus päästä punomaan jo lankoja omien suunnitelmiansa mukaisesti. Opettaja pitää tunnin alkuun opastuksen lankojen pujottelusta sekä antaa käytännönvinkkejä lankojen käytöstä. Esimerkiksi symmetrisissä kuvioissa erilaisilla langan pujottelutavoilla saadaan aikaiseksi erilaisia lopputuloksia. Symmetrisissä kuvioissa langan pujottelun täytyy olla systemaattista (kuva 3), jos haluaa kuvioista tasaisen, kun taas esimerkiksi kukan tekeminen

langan pujottelun avulla on erilaista, sillä langan tulee rajata kukan ääriiviivat eli naulat muodostaakseen kuvion. Opettaja ohjastaa oppilaita tällaisilla käytännön vinkeillä, jolloin oppilaille on enemmän mahdollisuuksia töitä tehdessään.

Kuva 3. Langan punominen

Viidennellä tunnilla oppilaat saavat viimeistellä työnsä ja koristella niitä tarpeen mukaan. Tunnin aikana tauluihin kiinnitetään myös ripustimet. Oppilaiden nopeudesta riippuen taulun ripustuksessa voidaan käyttää eri keinoja. Nopeat oppilaat voivat esimerkiksi punoa tai pyörittää tauluunsa nauhan ripustimien lisäksi, jonka varassa taulut voidaan ripustaa seinälle. Hitaammat oppilaat voivat käyttää paksumpaa valmista narua tai esimerkiksi ohutta rautalan-kaa. Töiden valmistumisen jälkeen oppilaat täyttävät itsearviointilomakkeen, jossa he arvioivat omaa suunnitteluprosessiaan, työn toteutusta ja kokonaisprosessia, oppimiaan tekniikoita ja muita taitoja sekä omaa tyytyväisyyttään työhön. Oppilaat pohtivat myös olisiko omassa työssä jotain kehitettävää vai ovatko he täysin tyytyväisiä työprosessiinsa ja lopputulokseen. Tunnin lopuksi työt laitetaan näytillä, jonka jälkeen oppilaat tarkastelevat yhdessä omia töitään. Opettajan johdolla oppilaiden on tarkoitus harjoitella suullista palautteenantoa ja vertaisarviointia, joka on yksi OPS:n (2016) sisällöllisistä tavoitteista.

Kuva 4. Valmis esimerkkityö

Taulukko 1. Jaksosuunnitelma

Oppitunnit	Tuntien sisällöt
Kaksoistunnit:	

1. tunti	Työn ideointi ja ohjeistus sekä oppilaiden motivointi. Oppilaat suunnittelevat oman työnsä erilliselle paperille.
2. tunti	Taulun alustojen valinta, hionta ja pintakäsittely oppilaan suunnitelmien mukaisesti. Työn kuvion hahmottelu ja tarvittaessa muotin tekeminen.
Kaksoistunnit: 3. tunti	Kuvion hahmottelu alustalle tai muotin hyödyntäminen. Opettajan ohjeistus naulaamisesta ja itsenäisen naulaamisen aloittaminen.
4. tunti	Työn naulaamisen jatkaminen. Opettajan ohjeet ja vinkit lankojen pujotte- luun. Oppilaat punovat lankoja kuvioidensa mukaisesti ja koristelevat työtä, jos kerkeävät.
5. tunti	Töiden viimeistely ja koristelu. Työhön kiinnitetään ripustimet ja oppilaan taitotasosta ja ajasta riippuen punotaan tai lisätään ripustimiin langat, joiden avulla työn voi laittaa roikkumaan seinälle. Oppilaat täyttävät itsearviointi- lomakkeen ja luokka toteuttaa vertaisarvioinnin suullisesti.

Arviointi

Jakson arviointi pyritään toteuttamaan monipuolisesti. Itsearviointilomake pohjautuu Huovilan, Hintsan ja Säilän (2009, 62, 65) käsityön nelikentän itsearviointilomakkeeseen (Liite 1). Opettaja ohjeistaa oppilaita itsearviointilomakkeen täyttämässä, sillä toisen luokan oppilaiden itsearviointitaidot voivat olla vielä heikot. Itsearvioinnin harjoittelu on tärkeää, jotta oppija tulee tietoiseksi omasta toiminnastaan ja kehitymisestään, koska oman toiminnan ja oppimisen ymmärtäminen kehittävät lapsen metakognitiivisäitäitoja sekä auttavat oppilasta luomaan erilaisia toiminta- ja työskentelystrategioita (Annevirta 2016).

Valmiita tuotoksia arvioidaan myös vertaisarvioinnin avulla. Vertaisarviointi toteutetaan siten, että oppilaiden valmiit työt kootaan yhteen ja keskustellaan yleisesti jakson työskentelyn onnistumisesta ja lopullisista töistä. Oppilaita rohkaistaan antamaan palautetta muiden työprosessista ja töistä. Opettaja toteuttaa jatkuvaa arviointia jakson aikana ja seuraa oppilaiden työskentelyprosesseja sekä kirjaa ylös oppilaiden kehitystä jakson aikana että jakson lopussa. Oppilaat täyttävät tuotteen valmistamisen jälkeen itsearviointilomakkeen.

Lähteet:

Annevirta, T. 2016. Miten arviointi tukee oppilaan oppimisen taitoa. Opetushallitus. Viitattu: 12.2.2016.

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_j

arjestami-

nen/perusopetuksen_oppilaan_arviointi/miten_arviointi_tukee_oppilaan_oppimisen_taitoa

Huovila, R., Hintsala, T. & Säilä, J. 2009. Kirja käsityöstä. Luokkien 3 - 6 käsityönopetus. Taito ja into. Helsinki: WSOY.

OPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

LIITE 1. Käsityön itsearviointilomake

Nimi ja luokka: _____

Oletko tyytyväinen työhösi? Mitkä asiat onnistuivat?

Miltä oman työn suunnittelu tuntui? Mikä oli haasteellisinta?

Mitä olisin voinut tehdä toisin?

Mitä uutta opin:
